

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ АВІАКОМПАНІЙ НА РИНКУ ПАСАЖИРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Степаненко Д.Ю.

Національний авіаційний університет, Київ

Науковий керівник - Дерев'яно Т.А., канд. екон. наук, доц.

Ключові слова: ефективність, авіакомпанія, аналіз, функція, рентабельність

Ринок пасажирських перевезень представлений різними видами транспорту, які відрізняються за ціною, швидкістю та безпекою наданих послуг. Авіакомпанії відіграють важливу роль в авіатранспортній системі будь-якої країни світу завдяки швидкості та комфортності авіаперевезень. У сучасному розвинутому авіаційному ринковому середовищі авіакомпанії задля успішного конкурування мають позиціонуватися у своїй ринковій ніші, що забезпечується через стійку ефективність самого авіапідприємства, яка досягається та утримується завдяки управлінню витратами, фінансовими та збутовими ризиками.

Дослідження питань ефективності пасажирських авіаперевезень відображені у наукових працях багатьох зарубіжних і вітчизняних вчених, таких як: Городецька Л.О., Ященко Л.А., Сич Є. М., Гудкова В. П., І.Я. Аксенов, Гуріна Г.С., Григорак М.Ю., Садловська І.П., Марінцева К.В., Новікова А.М., Коба О.В. та інші.

Метою дослідження є аналіз та виявлення чинників, які впливають на ефективність діяльності авіакомпаній на ринку пасажирських перевезень, а дослідження динаміки показників ефективності.

Авіакомпанія насамперед – це підприємство або соціально-економічна структура, яке має макро-, мікро- і внутрішнє середовища, що мають бути логічно взаємопов'язані з метою досягнення сприятливої ефективності авіапідприємства[1]. Усі соціально-економічні середовища взаємозв'язані та взаємозумовлені і зв'язок (залежність) між ними носить причинно-наслідковий характер. Суть причинного зв'язку полягає в тому, що при необхідних умовах одне явище зумовлює інше і в результаті такої взаємодії виникає наслідок [2].

Погляди вчених на визначення терміну «ефективність» дуже відрізняються, але загалом можна сказати, що ефективність - відноситься до економічної категорії, що є результативністю функціонування системи і розраховується як співвідношення одержаного результату до витрат ресурсів, затрачених у процесі функціонування системи [3]. Для дослідження ефективності діяльності авіакомпанії доцільно розглядати економічну ефективність – це відносна величина, співвідношення між результатами господарської діяльності та витратами живої і матеріалізованої праці, ресурсами. Найпоширенішими показниками економічної ефективності є різного

роду показники рентабельності, що характеризують результативність за різними напрямками діяльності підприємств [4].

Для того, щоб визначити ефективність діяльності авіакомпанії необхідно розглянути причинно-наслідковий зв'язок функцій та технологій авіакомпанії, які є вагомою складовою впливу на витрати авіакомпанії (рис. 1).

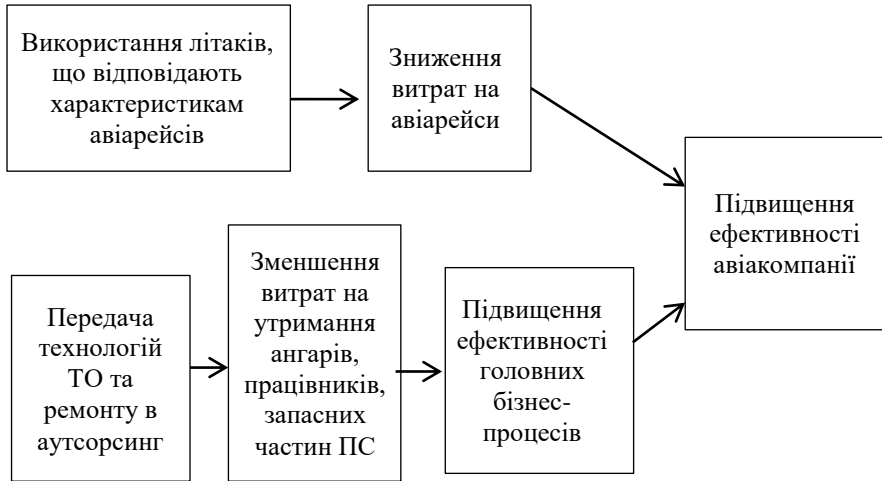

Рис. 1. Причинно-наслідковий зв'язок ефективної діяльності авіакомпаній

На схемі зображена лише невелика, але найвпливовіша частина факторів, які сприяють стійкій ефективності авіакомпанії. На підвищення ефективності значно впливають функції, які авіакомпанія покладає на себе: забезпечення розвинutoї маршрутної сітки, організація маркетингу та реклами, інформаційне забезпечення, сервісне обслуговування та ін. Для підвищення продуктивності та ефективності діяльності авіакомпаніями вже широко використовуються автоматизовані та комп'ютеризовані системи, які забезпечують ефективність комунікацій. У подальшому схема дозволяє дослідити кореляційну залежність між факторами причинно-наслідкового зв'язку.

Для визначення ефективності авіакомпаній на першому етапі досліджень доцільно розрахувати різні показники рентабельності, що наведені на рис. 2.

Розрахунки проводились на основі офіційних звітів про фінансові результати авіакомпанії МАУ за 2016-2018 рр. [5-7].

Аналіз ефективності діяльності авіакомпанії МАУ проводився за такими показниками як: ROE (Рентабельність власного капіталу), R (Валова рентабельність), ROA (Рентабельність активів), RFA (Рентабельність необоротних активів), ROL (Рентабельність персоналу). Як видно на графіку, результативність роботи авіакомпанії МАУ знаходиться на низькому рівні, а більшість показників рентабельності мають негативний характер.

Таким чином, ефективність діяльності авіакомпанії МАУ перед початком коронавірусної пандемії можна охарактеризувати як підприємство з від'ємною

рентабельністю. Єдиний вид рентабельності, який залишився позитивним у 2018 році, але близьким до нуля, це валова рентабельність. Видно, що авіакомпанія прямує до банкрутства, але для адекватного підтвердження цього факту доцільно ще проаналізувати показники банкрутства [8]. Для більш детального аналізу ефективності авіакомпанії слід враховувати її маркетингову, фінансову та кадрову діяльність.

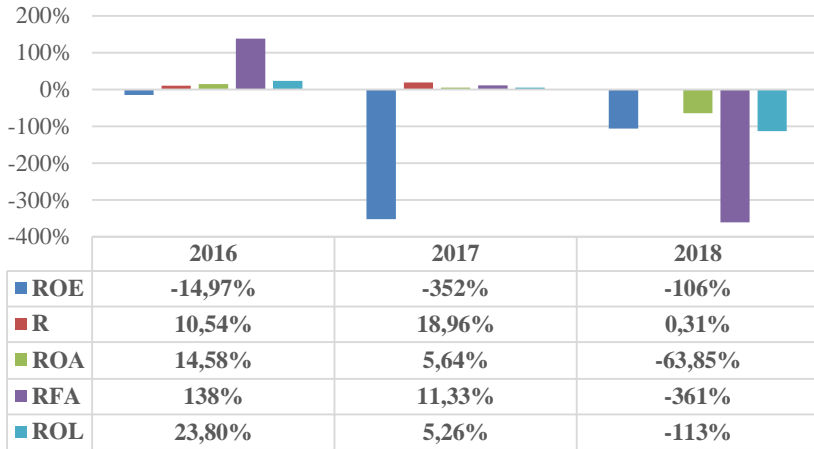

Рис. 2. Аналіз ефективності авіакомпанії МАУ

В роботі запропоновано для всебічного контролювання ефективності авіапідприємства використовувати класичні показники рентабельності. Також доцільно більш глибоко вивчати причинно-наслідкові зв'язки факторів впливу на ефективність авіапідприємства.

Список використаних джерел:

1. Загальні поняття про середовище підприємства. URL: <https://buklib.net/books/22750/> (дата звернення: 15.03.2021).
2. Види зв'язку між ознаками явищ. URL: <http://bit.do/fPiqx>. (дата звернення: 15.03.2021).
3. Давідіч Ю. О., Фалецька Г. І., Ольхова М. В. Конспект лекцій з дисципліни «Ефективність транспорту» (для магістрів усіх форм навчання спеціальності 275 – Транспортні технології). Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. – 74 с.
4. Ефективність авіаперевезень URL: <https://classroom.google.com/u/1/c/MTY0MTcxMTA5MzE1> (дата звернення: 16.03.2021).
5. Річна фінансова звітність МАУ 2016 р. URL: <https://smida.gov.ua/db/emitent/year/xml/showform/98863/165/templ>. (дата звернення: 16.03.2021).
6. Річна фінансова звітність МАУ 2017 р. URL: <https://smida.gov.ua/db/emitent/year/xml/showform/112242/165/templ>. (дата звернення: 16.03.2021).
7. Річна фінансова звітність МАУ 2018 р. URL: https://smida.gov.ua/db/feed/showform/fin_general/8539. (дата звернення: 16.03.2021).
8. Чібісова І.В. Методи оцінки і прогнозування банкрутства підприємств. Економічні науки. Кіровоград, 2012. Вип. 22, ч.ІІ. – С. 389-395.